

Utmärkelser

2017

Sveriges Dövas Riksförbund
sdr@sdr.org
www.sdr.org

Tryck: Cicerotryck 2017
Form: Annalena Sandgren, Formligen.se

<i>Om utmärkelserna</i>	5
<i>Kruth</i>	6
<i>Lars-Åke Wikström's International Award</i>	10
<i>Guldtecknet</i>	12
<i>Historik</i>	19

Kruthmedaljen

Delas ut till de som gjort stora betydelsefulla insatser för döva i samhället samt gjort tydligt avtryck för svenskt teckenspråk och dövas situation i den svenska samhällsutvecklingen. Kruthmedaljen delades ut för första gången till Lars Kruth i samband med kongressen 1989.

Guldtecknet

Delas ut till de som gjort mångåriga betydelsefulla insatser inom dövrörelsen i Sverige, samt medverkat till att döva och teckenspråkiga fått kulturellt utbyte och glädje av dessa insatser. Guldtecknet delades ut för första gången vid kongressen 1995.

Lars-Åke Wikström's International Award

Delas ut till de som gjort stora betydelsefulla internationella insatser för dövrörelsen. International Awards delades ut för första gången i samband med kongressen 1995.

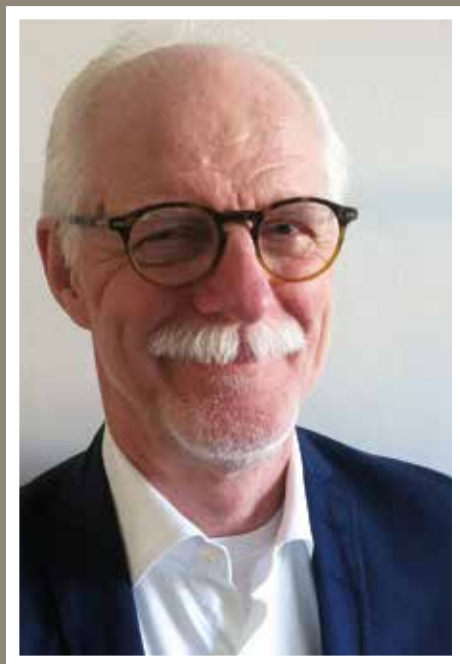

Kruth

Lars Wallin

NR 29

Lars Wallin blev, som forskarasistent, en av dem som ingick i Brita Bergmans team som påbörjade forskning om teckenspråk i Sverige. Han disputerade 1994 och hans doktorsavhandling hade titeln *”Polysyntetiska tecken i svenska teckenspråket”*. Därmed blev han världens första filosofie doktor i teckenspråk. Hans forsknings- och arbetsområden har sträckt sig från teckenspråksgrammatik, teckenspråkslexikon till korpuslingvistik med inriktning på teckenspråksarbete. Han har föreläst och spridit kunskap om teckenspråk i flera internationella sammanhang. Ett exempel är hans medverkan i ett utvecklingsarbete i Uganda 2000 till 2006 där ett ugandiskt teckenspråkslexikon utvecklades och han undervisade i hur man bedriver forskning i teckenspråk. Våren 2015 gick han i pension efter hela 37 år i forskarvärlden. Som förebild och den första svenska döva doktorn banade Lars Wallin väg för döva att studera och forska på universitetet.

NR 30

Gunilla Preisler

Gunilla Preisler är professor emerita i psykologi och påbörjade sin akademiska bana 1964. Hon disputerade 1983 och har bedrivit flera viktiga forskningsstudier om döva barns kommunikations- och språkutveckling. I hennes studier är barns språk, lek och sociala

samspel i centrum. I avhandlingen *"Deaf children in communication"* gjordes videoinspelningar och samspelsanalyser på mikronivå. I studien deltog en barngrupp, där hälften fått teckenspråk tidigt och andra hälften fått teckenspråk först när tal- och hörselträning ansågs hade misslyckats. Studien visade att barn som fick möjligheten att utvecklas utifrån sina (intakta) förutsättningar fick en positiv kommunikations- och språkutveckling. Barnens möjligheter att leka och ingå i ett socialt samspel med andra påverkades positivt. Så sent som 2011 var Gunilla Preisler engagerad i en psykosocial studie om unga med cochlea implantat och tvåspråkighet.

Sven-Erik Malmström

NR 31

Sven-Erik Malmström är legitimerad psykolog och har i sin yrkesroll kämpat för rätt psykiatrisk vård för döva och betonat vikten av kunskap i både teckenspråk och dövkultur för att ge rätt behandling. För att ge döva runt om i landet samtalsterapi på dövas villkor har han gjort många resor som ambulerande psykolog. Ett projekt som han arbetat med handlade om den rättspsykiatriska vården för teckenspråkiga döva. I hans studier synliggjordes fall som visade allvarliga brister i svensk rättssäkerhet för döva i exempelvis polisförhör och rättegångar när dövkompetens och teckenspråkstolkning saknas eller brister. Han har också gjort viktiga insatser i ett projekt om döva äldres situation i Sverige. Sven-Erik Malmström är också en av dem som introducerade begreppet språklig deprivation bland döva i Sverige för att uppmärksamma konsekvenserna av att få teckenspråk sent i livet.

Lars-Åke Wikström's
International

Award

Markku Jokinen

NR 9

Markku Jokinen från Finland är en välkänd profil i dövas internationella sammanhang. Utöver pedagogik fann han också ett stort intresse för dövas historia, kultur och lingvistik. Många förknippar Markku med hans stora internationella arbete. Med sina utmärkta ledaregenskaper är det inte förvånande att han varit ordförande i World Federation of the Deaf, WFD, 2003-2011, vice ordförande i European Union of the Deaf, EUD, 1998-2003 där han även senare från 2013 är ordförande. När han avgick som ordförande i WFD fick han titeln som hedersordförande, tillsammans med Yerker Andersson och Liisa Kauppinen. Med passion för arbetet med implementeringen av FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har han gjort mycket stora och betydelsefulla insatser för döva. Dr. Markku Jokinen har också gjort stora insatser som inneburit viktiga framsteg för teckenspråk på alla nivåer i nordiska, europeiska och internationella kontexter.

Guldtecknet

Lennart Tjärnström

Lennart Tjärnström är utbildad målare och var aktiv i Örnsköldsviks Dövas Förening, bl.a. som ordförande. Han fick erbjudande från Sveriges Dövas Riksförbund att börja arbeta som journalist på dåvarande SDR-kontakt. Som verksam journalist och redaktör för förbundets

medlemstidning 1980 till 2008 har han bevakat dövas frågor och träffat en rad döva från hela Sverige men också ute i världen. Han har visat sig ha en enastående förmåga att skildra döva personers livssituation ur journalistiskt perspektiv. Efter sin tjänstgöring på tidningen skrev han en bok om fyra personer som gjort ett extra starkt intryck på honom under åren som journalist. I boken *"Fyra livsöden från 1900-talets dövsverige"* bjöd han på ett fantastiskt porträtterande och berättande om fyra olika personers upplevelse av att ha vuxit upp och levt som döv i början av 1900-talet. Lennart Tjärnström har med rätta kallats för dövrörelsens stjärnreporter.

Karin Rönnmark

NR 22

Karin Rönnmark titulerades som kulturtolk efter deltagande på den första tolkutbildningen i Sverige 1969. Men redan 1966 anställdes hon på SDR och inom kultur- och teaterverksamheten byggde hon broar mellan döva och hörande genom att vara skuggtolk. Ett av hennes uppdrag i kulturella sammanhang var att taltolka alla föreställningar av välkända *"Omvända världen"* som visades ett 80-tal gånger runt om i Sverige och Norden. Som barn till döva föräldrar har hon också haft ett engagemang för och varit aktiv i flera CODA-frågor samt organisationen för denna målgrupp. Hon är en av initiativtagarna till bildandet av en förening för teckenspråkstolkar 1969 och föreningen hette då Dövtolkföreningen, numera Sveriges Teckenspråkstolkars Förening, STTF. Karin Rönnmark var också en av dem som bildade tolkverksamheten i Örebro 1977, vilket sedan utvecklades till en av Europas största tolkverksamheter.

Per Eriksson

Vid bildandet av Sveriges Dövhistoriska Sällskap, SDHS, 1993 blev Per Eriksson invald i styrelsen och han var sedan aktiv där under flera år, bland annat som redaktör för SDHS:s tidskrift från dess bildande 1995. Tidskriften fick senare namnet Döva rötter. Att han brinner för dövhistoria

är tydligt och resulterade i två böcker som han skrivit; *Dövas Historia del 1* (1993) och *Dövas Historia del 2* (1999). I dessa böcker har Per Eriksson belyst dövas historia i Norden, Europa och Nordamerika, samt utvecklingen av dövundervisningen. Böckerna berör områden såsom attityder till döva, metoder, teorier men innehöll också unikt material som inte tidigare publicerats. Tack vare hans genuina intresse och engagemang för dövhistoria har han stått för viktiga bidrag i våra förutsättningar att få mer kunskap om vår historia. Genom att bevara och sprida kunskap om dövas historia och utbildning har Per Eriksson bidragit till att medvetenheten ökat.

Thyra Lindström

NR 24

Med ett stort engagemang i Dövkyrkan och dövas rätt till Bibeln på teckenspråk, arbetade Thyra Lindström tillsammans med andra i projektet *"Bibeln på teckenspråk"* 1998 till 2008. Projektets syfte var att döva skulle få tillgång till bibeltexterna på sitt förstaspråk – svenskt teckenspråk. I projektets slutrapport återfinns citatet: *"När en människa får tillgång till bibeltexter på sitt hjärtas språk får också hon möjlighet att bli berörd på djupet. Sitt hjärtas språk som hon gläds och sörjer på, älskar och hatar på."* Thyra Lindström har också ett stort hjärta för föreningslivet, där hon varit aktiv i lokalföreningar, ungdomsförbundet, pensionärsförbundet och även suttit i SDR:s styrelse. Hon har varit verksam som teckenspråklärare, på bland annat Kristinaskolan i Härnösand. Där Thyra Lindström finns, finns alltid en glädje och entusiasm som lätt sprids vidare.

Per-Thomas Örlegård

Postumt

Per-Thomas "PTÖ" Örlegård var en välkänd och engagerad profil inom dövrörelsen. Han brann för frågor om dövas kultur, historia, föreningsliv, tillgänglighet och sport. PTÖ var en av de tidiga eldsjälarna i Sveriges Dövhistoriska Sällskap, SDHS, då han ingick i interimsstyrelsen och

deltog i planeringen av det första dövhistoriska seminariet i oktober 1993. 1997 valdes han till Malmö dövhistorieföreningen Rapphönans första ordförande. Som en stor profil inom dövidrotten fick han år 2006 Svenska Dövidrottsförbundets förtjänsttecken i guld och hederspris för sina insatser i IK Scania och för herrarnas fotbollslandslag. Genom företaget Döviana investerade PTÖ tid och resurser för stora nationella arrangemang som Dövexpo och främjade flera produktioner och böcker för och av döva. Han avled den 12 september 2016. Per-Thomas Örlegård hade ett genuint engagemang för dövas kultur och dövas historia samt de arrangemang och projekt han var involverad i.

Kruthmedaljen

- 2013** Nr 28 Josette Bushell-Mingo
Nr 27 Gunnar Hellström
Nr 26 Christa Ekholm
Nr 25 Gunnel Backenroth
- 2009** Nr 24 Lars-Åke Wikström
Nr 23 Christer Degsell
Nr 22 Gum Anders Andersson,
postumt (Gum Anders avled 2008)
Nr 21 Kristina Svartholm
Nr 20 Beata Lundström
- 2005** Nr 19 Olga Svensson Richter
Nr 18 Sten Ulfsparre
Nr 17 Karl-Erik Karlsson
Nr 16 Britta Hegethorn
postumt (Britta avled 2005)
- 2002** Nr 15 Gunnel Sträng
Nr 14 Anne-Marie Wikström
Nr 13 Lars Ohlsson
Nr 12 Alma Abrahamsson
postumt (Alma avled 1977)
- 1999** Nr 11 Börje Edwall
Nr 10 Barbro Carlsson
Nr 9 Astrid Fredriksson
- 1997** Nr 8 Bengt-Olov Mattsson
- 1995** Nr 7 Inger Ahlgren
Nr 6 Bo Carlsson
Nr 5 Göte Hanson
- 1992** Nr 4 Åsa Hammar
Nr 3 Osvald Dahlgren
Nr 2 Brita Bergman
- 1989** Nr 1 Lars Kruth

Guldtecknet

- 2013** Nr 20 Filip Burman och Mindy Drapsa
Nr 19 Yvonne Modig
Nr 18 Gull-Britt Engdahl
- 2009** Nr 17 Teckenlådan
Nr 16 Gunnel Linde
Nr 15 Ingvar Edwall
Nr 14 Karl-Gösta Sjöberg
Nr 13 Ulla Wittesjö
- 2005** Nr 12 Johnny Schelander
Nr 11 Ingvar Johansson
Nr 10 Gert Nilsson
Nr 9 Ulla-Bell Thorin
- 2002** Nr 8 Roland Lundström
Nr 7 Manne af Klintberg
Nr 6 Gunilla Wågström Lundquist
- 1999** Nr 5 Anneli Örlegård
Nr 4 Lars-Erik och Christina Lundh
Nr 3 Arne Lundquist
- 1997** Nr 2 Tyst Teater
- 1995** Nr 1 Christer Leljevahl

Lars-Åke Wikström's International Award

- 2013** Nr 8 Knud Søndergaard
Nr 7 Asger Bergmann
- 2009** Nr 6 Kerstin Kjellberg
Nr 5 Bengt Lindqvist

Namnbyte till "Lars-Åke Wikström's International Award"

- 2005** Nr 4 Dominic Ouma Majiwa
- 2002** Nr 3 Liisa Kauppinen
- 1999** Nr 2 Birgitta och Uldis Ozolins
- 1997** Nr 1 Yerker Andersson

